

Tomasz Majewski

Empatia dla siebie

– czyli o radzeniu sobie ze
stresem okiem psychologa

Tomasz Majewski

O mnie:

- psycholog, certyfikowany terapeuta i trener Podejścia i Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach (TSR)
  - trener i terapeuta pracujący w modelu Nonviolent Communication (NVC)
- Certyfikowany specjalista ds. przeciwdziałania przemocy (PARPA).
- Od wielu lat wdrażam programy szkoleniowe i rozwojowe dla nauczycieli szkół z terenu Warszawy oraz całej Polski.
- Trener i koordynator programów szkoleniowych ośrodka szkoleniowego-terapeutycznego INTEGRI TSR.

O czym warto pamiętać →

- Radzenie sobie ze stresem
- Usuwanie skutków vs. przeciwdziałanie
- Odporność psychiczna
- Inspiracje z modelu PSR – Podejście Skoncentrowane na Rozwiązaniach
- Inspiracje z modelu NVC – Komunikacja oparta na Empatii – Empatia dla siebie

Co jest podstawowym i głównym
„Narzędziem” w pracy nauczyciela?

On sam 😊

Kompetencje

Postawa

Zasoby

Doświadczenia

Cechy

Nauczyciel = „narzędzie”

Dbanie o siebie

Własna kondycja psychologiczna

Własny dobrostan psychologiczny

Własna odporność psychiczna

Odporność psychiczna

Pewność siebie

Własna postawa

Świadomość swoich emocji i potrzeb

oraz dbanie o nie

Równowaga w rolach w jakich jestem

(moja indywidualna równowaga)

**Własna kondycja
psychologiczna**

**Własny dobrostan
psychologiczny**

**Własna odporność
psychiczna na stres**

Odporność psychiczna

**Świadomość swoich emocji i potrzeb
oraz dbanie o nie**

Empatia dla siebie

**Własna kondycja
psychologiczna**

**Własny dobrostan
psychologiczny**

**Własna odporność
psychiczna na stres**

Co to są

POTRZEBY ?

**Świadomość swoich
emocji i potrzeb
oraz dbanie o nie**

Empatia dla siebie

- realizacji celów
- bezpieczeństwa
- swobody w podejmowaniu decyzji
- wydajnego wykorzystywania czasu
- sensu wykonywanej pracy
- równości/równych szans
- rozwoju
- kreatywności
- autentyczności
- szczerości
- możliwości wywierania wpływu
- szacunku
- uznania (np. pracy)
- bycia zauważonym
- różnorodności/urozmaicenia
- inspiracji
- porządku
- otwartości
- zaufania
- jasności
- bycia włączonym
- dotrzymywania ustaleń
- przynależności/poczucia wspólnoty
- wsparcia/możliwości zdania się na kogoś
- spokoju
- równowagi
- bycia wziętym pod uwagę
- akceptacji
- zrozumienia
- współpracy
- niezależności
- prostoty/łatwości
- komfortu
- osiągnięć
- własnego wkładu

Świadomość swoich emocji i potrzeb

oraz dbanie o nie

Empatia dla siebie

Potrzeby a emocje

Świadomość swoich

emocji i potrzeb

oraz dbanie o nie

Empatia dla siebie

- zaniepokojony,
zmartwiony,
dyskomfort
- zakłopotany,
skonsternowany,
- zdenerwowany,
zestresowany,
zirytowany,
- speszony, spięty,
spłoszony,
strapiony
- zmieszany,
zakłopotany,
zażenowany,
- zmęczony,
wyczerpany,
otępiały,
przytłoczony,
- niezainteresowany,
znudzony, pusty,
- niezadowolony,
nieszczęśliwy,
rozczarowany
- wściekły, zły,
sfrustrowany,
rozdrażniony,
- zagniewany,
wzburzony
- zasmucony,
zatroskany,
przygnębiony,
załamany,
- rozgoryczony,
rozczarowany
- zaskoczony,
zawiedziony
- przestraszony,
pełen obaw,
wątpiący,
- zszokowany,
zmartwiony,
przerażony,
- spanikowany,
zaniepokojony,
roztrzęsiony

Zagrożona / niezaspokojona potrzeba **docenienia** =
(np.) **smutek, gniew, rozczarowanie, frustracja**

Zagrożona / niezaspokojona potrzeba **przewidywalności** =
(np.) **strach, niepokój, przygnębianie**

Zagrożona / niezaspokojona potrzeba **równych szans** =
(np.) **irytacja, wzburzenie, zestresowanie**

**Świadomość swoich
emocji i potrzeb
oraz dbanie o nie**

Empatia dla siebie

**Potrzeby a
emocje**

Ćwiczenie 1: MOJE POTRZEBY

Wybierz z listy potrzeb i zapisz na kartce:

Trzy ważne dla Ciebie potrzeby, które mają wpływ na Twoją kondycję i odporność psychiczną – a które są wg. Ciebie zadbane w sposób satysfakcjonujący

Trzy ważne dla Ciebie potrzeby, które mają wpływ na Twoją kondycję i odporność psychiczną – a które nie są wg. Ciebie zaspokojone (lub są, jednak zdecydowanie za mało)

Odporność psychiczna

Potrzeby - dbanie o
potrzeby

Empatia dla siebie

Ćwiczenie 1: cd. – wybierz jedną z potrzeb niezaspokojonych – która na ten moment jest dla Ciebie najważniejsza.

Napisz:

- Co mi to da kiedy ta potrzeba będzie bardziej zaspokojona?

Co zyskam na co dzień dzięki temu?

- Co konkretnie mogę robić aby bardziej zadbać o tą potrzebę / jakie moje zachowanie (coś na co ja mam wpływ) może pomóc mi zaspakajać tą potrzebę)

- Jaki konkretny mały krok wykonam, aby choć w małym stopniu bardziej zaspokoić tą potrzebę? Kiedy ten krok wykonam?

Odporność psychiczna

**Potrzeby - dbanie o
potrzeby**

Empatia dla siebie

Własna postawa

„To nie rzeczy same w sobie nas martwią,
a opinie jakie mamy na ich temat”

Odporność psychiczna

Moja postawa

Moje nastawienie

Jak odbieram to, co robią i mówią
do mnie inni?

Dwa rodzaje „ucha” – dwa rodzaje nadawania znaczeń

Ucho Szakala – Ucho Żyrafy

Odporność psychiczna

Moja postawa

Moje nastawienie

Jak odbieram to, co robią i mówią do mnie inni?

Sytuacja:

Uczeń mija nauczyciela na korytarzu, nie mówi „Dzień dobry”, nie spojrzy na nauczyciela.

Reakcja nauczyciela:

Ucho Szakala: „**Lekceważy mnie, jest niewychowany, przywołam go do porządku**”

Ucho Żyrafy: „**Czy coś się stało? Porozmawiam z nim po lekcji i spróbuje się dowiedzieć**”

Odporność psychiczna

Moja postawa

Moje nastawienie

Jak odbieram to, co robią i mówią do mnie inni?

Aby wyrazić/pokazać potrzebę np. **łatwości**, dziecko może nam powiedzieć:

„Proszę pani, to dla mnie skomplikowane, czy może mi to pani jakoś prościej wytłumaczyć?”

Może jednak próbować wyrazić/pokazać tą samą potrzebę poprzez komunikat:

„Nic z tego nie rozumiem. Nie będę się tego uczył, do bani jest ten przedmiot”

Słyszając: **„Nic z tego nie rozumiem. Nie będę się tego uczył, do bani jest ten przedmiot”**

Mogę spojrzeć na ten komunikat i zachowanie z perspektywy potrzeb i nadać mu znaczenie: **„ To chyba dla niego skomplikowane i potrzebuje prostszego wytłumaczenia”**

Odporność psychiczna

Moja postawa

Moje nastawienie

Jak odbieram to, co robią i mówią do mnie inni?

Aby zaspokoić potrzebę np. **bycia wziętym pod uwagę**, dziecko może nam powiedzieć: **„Proszę pani ja mam pomysł, ja. Chce opowiedzieć”**

Może jednak próbować wyrazić/pokazać tą samą potrzebę poprzez komunikat: **„Nie będę robił, tak jak Michał. On zawsze ma głupie pomysły”**

Słyszając: **„Nie będę robił, tak jak Michał. On zawsze ma głupie pomysły”**

Mogę spojrzeć na ten komunikat i zachowanie z perspektywy potrzeb i nadać mu znaczenie: **„Może on też ma jakiś pomysł i chce o nim opowiedzieć?”**

Odporność psychiczna

Moja postawa

Moje nastawienie

Jak odbieram to, co robią i mówią do mnie inni?

Ćwiczenie 2. UCHO ŻYRAFY

Napisz dwa zachowania ucznia, które są dla Ciebie trudne. Może to być zachowanie lub konkretna wypowiedź dziecka.

Zastanów się i napisz – jakie potrzeby i dobre intencje dziecka, mogą stać za tymi zachowaniami / komunikatami.

Co to zmienia w Twoich emocjach, kiedy widzisz tę sytuację i zachowanie ucznia z tej perspektywy?

Odporność psychiczna

Moja postawa

Moje nastawienie

Jak odbieram to, co robią i mówią do mnie inni?

Odporność psychiczna

Pewność siebie

Zasoby

Odporność psychiczna

Pewność siebie

Zasoby

Zasoby

Potencjał / Mocne strony

- coś co może być pomocne w radzeniu sobie
z wyzwaniami /problemami / stresem

- coś co służy naszemu rozwojowi

Odporność psychiczna

Pewność siebie

Zasoby

Źródła naszych zasobów

cechy

wiedza

wartości

umiejętności

doświadczenia

hobby / pasje / zainteresowania

inni ludzie

dobra materialne

Odporność psychiczna

Pewność siebie

Zasoby

Czy umiemy dostrzegać swoje zasoby?

Czy umiemy o nich mówić?

Czy umiemy doceniać samych siebie?

Odporność psychiczna

Pewność siebie

Zasoby

Czy umiemy dostrzegać swoje zasoby?

Czy umiemy o nich mówić?

Czy umiemy doceniać samych siebie?

Podejście Skoncentrowane na Rozwiązaniach

Koncentracja na deficytach/problemach

vs.

Koncentracja na zasobach i rozwiązaniach

Odporność psychiczna

Podejście Skoncentrowane na

Rozwiązaniach:

koncentracja na

deficytach/problemach

vs.

Koncentracja na zasobach i

rozwiązaniach

Ćwiczenie 3. MOJE ZASOBY

Przypomnij sobie trudną sytuację z uczniem – kiedy mimo, że była ona dla Ciebie stresująca – poradziłaś sobie.

„Poradziłaś sobie” oznacza, że Twoje zachowanie, reakcje czy sposób rozmowy z uczniem – spowodował korzystne zakończenie sprawy. Masz satysfakcję z tego co zrobiłaś.

Napisz o jakich Twoich zasobach mówi to doświadczenie:

- nazwij 2-3 zasoby, którymi wykazałaś się w tej sytuacji.
- określ z jakiej kategorii jest każdy wypisany przez Ciebie zasób
(Cecha? Umiejętność? Wartość?)
- co pozytywnego mówi o Tobie to doświadczenie?

Odporność psychiczna

Pewność siebie

Zasoby

Podejście Skoncentrowane na
Rozwiązaniach:

koncentracja na
deficytach/problemach

vs.

Koncentracja na zasobach i
rozwiązaniach

Podsumowanie – rekomendacje – ćwiczenia do domu budujące

Twoją odporność psychiczną i odporność na stres

Ćwiczenie 1 – **Dbanie o potrzeby:**

Raz w tygodniu – zrób sobie „**Wieczór z potrzebami**”: zastanów się i napisz - o jakie moje ważne potrzeby zadbałam w tym tygodniu. Napisz też – jakie ważne dla mnie potrzeby zostały niezadbane. Następnie - wybierz jedną z tych potrzeb, o którą w najbliższym tygodniu będziesz chciała zadbać szczególnie. Napisz też jeden konkretny pomysł - jak to będziesz robiła.

Ćwiczenie 2. - **Zasoby/pewność siebie**

Przez tydzień, każdego dnia przed snem, zrób sobie tzw. „**Praktykę wdzięczności**”, odpowiadając na pytania:

- za co jestem dziś wdzięczna sobie (moje zasoby wewnętrzne)
- za co jestem dziś wdzięczna innym (zasoby zewnętrzne),
- za co jestem dziś wdzięczna światu

**Dziękuję i życzę powodzenia
w radzeniu sobie ze stresem
i dbaniu o siebie 😊**

Tomasz Majewski

